

קונטרס

כבוד אב ואם

יגלה מעלת הזוכה לקיים מצות כבוד אב ואם, שהיא המצוה הגדולה והחמורה ביותר, ומי שמקיימה בשלמות, זוכה לאריכות ימים טובים, ומאיר עליו אור השכינה הקדושה בהארה ובזיו.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוהרא"ש נ"י אָמר: זֶה נִסְכֵּם בְּעֵינֵי הָעוֹלָם, שְׁכָּאֵלוּ מִי
שְׁמַתְקָרֵב אֶל רַבְּנוּ ז"ל מְזַלְזֵל בְּכַבּוּד אָב וְאִם, וְזֶה שְׁקָר
גָּמוּר! וְזֶהוּ רַק תּוֹ שֶׁהִטְבִּיעוּ הַמְתַּנַּגְדִּים עַל חֲסִידֵי
בְּרֶסֶלֶב, כְּדֵי לְמַנַּע מִלְּהַתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם. כִּי בְּאַמַּת אֵין עוֹד
מִי שְׁיִכְבֵּד אָבָא וְאִמָּא כְּמוֹ חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב. וַיְדוּעַ
שְׁמוֹהֲרֵנ"ת ז"ל לִּי לֹא הִרְבֵּה מְנִיעוֹת מֵאָבִיו לְהִתְקַרֵּב
אֶל רַבְּנוּ ז"ל, אֲבָל לְבִסּוּף דִּיקָא עַל-יְדֵי רַבְּנוּ ז"ל כִּבֵּד
כָּל-כַּף אֶת אָבִיו, עַד שְׁאָבִיו קָרָא אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן "רַבִּי
נָתָן", וְהָיָה מִתְפָּאֵר לְכֻלָּם, שְׂיֵשׁ לִי בֶן שְׁמִכְבֵּד אוֹתִי
בְּיֹתֵר; כִּי בְּאַמַּת כָּל הָעֲנָיִן שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הוּא רַק לְקַיֵּם
אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת בְּשִׁלְמוֹת, בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וְיִמָּה
שְׁמוּצִיאִים לַעֲזוֹ, זֶהוּ סֵתֵם לְשׁוֹן-הָרַע, כְּדֵי לְמַנַּע מִבְּנֵי
הַנְּעוּרִים לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְזֶה פְּרוּר.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשמט)

קוֹנְטְרָס

כְּבוֹד אָב וְאִם

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, שְׁמִצּוֹת "כְּבוֹד אָב וְאִם" הֵיא הַמִּצְוָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר. עַד שְׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קְדוּשֵׁין לֵאמֹר): בְּזִמְן שְׁאָדָם מְצַעֵר אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: יָפָה עָשִׂיתִי שְׁלֹא דִרְתִי בֵּינֵיהֶם. כִּי יֵשׁ שְׁלֵשָׁה שְׁתַּפְּסִים בְּאָדָם: אָבִיו וְאִמּוֹ וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּשֶׁאָדָם מְכַבֵּד אֶת הוֹרָיו — הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא בּוֹ, כְּשֶׁאָדָם, חָס וְחָלִילָהּ, מִקַּל בְּמִצּוֹת "כְּבוֹד אָב וְאִם" — מְקַלֵּים בְּחַיָּיו, כִּי בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. אָנוּ עֲדִים, שְׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם בְּזֵה הָעוֹלָם כָּל-כָּף הַרְבֵּה צְרוּת וְיִסוּרִים, כָּל-כָּף הַרְבֵּה עֲגָמַת נַפֶּשׁ, בְּפִרְט שְׁבִנֵי-אָדָם סוֹבְלִים מִיִּלְדִּיהֶם סָבַל רַב מְאֹד, וְאִין יוֹדְעִים מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, מָה הִזָּה לִי?! מְדוּעַ הוֹלֵךְ לִי כָּף?! אֵף שְׂכַחוּ שְׂפִשְׁהִיו יְלָדִים — זְלִזְלוּ בַּהוֹרִים, כִּי מִצּוֹת "כְּבוֹד אָב וְאִם" הֵיא הַחֲשׂוּבָה וְהַיְקָרָה בְּיוֹתֵר, הָאָב וְהָאִם מְסֻרוּ נַפְשָׁם בְּעִבּוּר הַיְלָדִים, מְגִיעַ לָהֶם לְכָל הַפְּחוֹת לְהַשִּׁיב לָהֶם מַה שְׁהַשְׁקִיעוּ בְּנוֹ,

ומה אנו רואים? ! טבע של אדם לזלזל בהוריו, אשר זהו עון חמור מאד, כי צריך להזהר מאד בכבוד אביו ואמו ובמוראם. איזהו מורא? לא יעמד במקומו המיוחד לו. אם האב עומד באיזה מקום בתפלה, או יושב במקום המיוחד לו בבית, אסור לעמד באותו מקום או לשבת במקום המיוחד לו, עד כדי כך אדם צריך שתהיה לו יראה מאבא. וכן אסור לסתור דבריו, אף שאתה יודע שהאב עשה טעות, אל תאמר בפרוש: שגית, אלא לומר: "אבא, אולי יהיה כך". או "מה אתה אומר, לגבי מה שראיתי דבר מענין בספר כך" וכו', אבל אף פעם אסור לסתור דברי אביו ואמו. ומה אנו רואים היום? שנתקים בנו (תהלים קו, לה): "ויתעברו בגוים וילמדו מעשיהם". הערברב הכניסו גויים וגויות בין עם ישראל ומתעברים ביניהם ולומדים מעשיהם. גוי הוא רוצח, אצלו אין שיף "כבוד אב ואם", מזלזלים בהורים, אבל אנו עם ישראל, קבלנו את התורה בהר סיני, והקדוש-ברוך-הוא הזהירנו (שמות כ, יב): "כבוד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיה על האדמה" וגו'. למה אנו רואים אנשים נפטרים בגיל צעיר, בר מינן? אנשים סובלים מחלות וחקלאים רעים שלא תארו ושערו כלל? כי כל ענין "כבוד אב ואם" נעשה אצלם זול, מתחצפים פנגד ההורים, מדברים כל דבר אסור נגדם, רחמנא לצלן. אשר זהו עון חמור מאד, והקדוש-ברוך-

הוא מאד מאד מקפיד על דבר זה, עד כדי כך, שחכמינו הקדושים אומרים (תנא דבי אליהו רבה, פ'ק כו): כל העולם כלו של הקדוש-ברוך-הוא, ואין הקדוש-ברוך-הוא מבקש מן האדם רק שיכבד אב ואם. מפל המצוות, מפל הלמודים, מפל ההשגות, מפל היחודים, הקדוש-ברוך-הוא רוצה שאנחנו נכבד את ההורים; כשיהודי מכבד את אביו ואמו, בזה מגלה שיש לו יראת שמים. לא-כן כשמזלזל בהם, חס ושלום, מתחצף אליהם, סימן שאין לו יראת שמים. ועל-כן בני ובנותי היקרים! עלינו לשוב בתשובה, על כך שחטאנו בימי נעורינו, ולא כבדנו אב ואם וזלזלנו בהם, כפי שכל אחד ואחד יודע, איך זלזל בכבוד אביו ואמו. אבל עם קצת שכל ודעת וישוב הדעת, היינו למדים להעריך מה אבא ואמא עשו בשבילנו, מסרו נפשם, גופם וממונם בעבורינו; הן אמת שיש לכל בן ובת טענות על ההורים, שהם לא עשו כך או אחרת, אך אין מקום לטענות כלל וכלל, כי השתדלו בכל יכלתם לעזרכם, כמה לילות לא ישנו בעטייכם! כמה ימים התרוצצו בשבילכם! כמה עלבונות ובזיונות ושפיכות דמים סבלו בעבורכם! וכיצד יכולים להתחצף אליהם! איך יכולים להקל בכבודם, בשעה שכל-כך התיגעו וטרחו למענכם! לזאת, בני ובנותי היקרים! עלינו לשוב בתשובה שלמה על כל חטאינו שחטאנו

לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל־לֵיּוֹת, וְכֵן לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה עַל אֲשֶׁר
 פָּגַמְנוּ בְּכַבּוּד אָב וָאִם, וְנִרְאָה לְתַקֵּן אֶת זֹאת, לְהִתְחִיל
 לְכַבֵּד אֶת הַהוֹרִים; כִּי צָרִיכִים לְזָכֹר, אֲשֶׁר הָאָב וְהָאִם
 הֵם מֶלֶךְ וּמַלְכָּה, וְצָרִיכִים לְיִקְרָם וּלְכַבְּדָם, לְפָאֲרָם
 וּלְשַׁמְחָם, לְחַזְקָם וּלְעוֹדְדָם, עַד כְּדֵי כֹּה־, שֶׁהֵבֵן מְחִיב
 לְהֶאֱכִיל וּלְהַשְׁקוֹת וּלְהַלְבִּישׁ אֶת הָאָב וְהָאִם בְּסִבָּר פָּנִים
 יְפוֹת, וְאִף שְׂזֵה בָּא בְּקִשֵׁי רַב, אִף מִדּוּעַ לֹא תִזְכְּרוּ,
 שְׂבֻזָּה שְׂאַתֶּם תְּכַבְּדוּ אֶת הוֹרֵיכֶם, תִּזְכּוּ שְׁגַם יְלָדֵיכֶם
 יְכַבְּדוּ אֶתְכֶם? ! כִּי 'בְּמִדָּה שְׂאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ'
 (מְגִלָּה יב:); כִּפִּי שְׂאָדָם מִתְנַהֵג עִם הוֹרָיו, כֵּן מִתְנַהֵגִים
 עִמּוֹ. אִם אַתֶּם מְזוֹלְזָלִים בְּהוֹרֵיכֶם, מִדּוּעַ תִּרְצוּ שִׁילְדֵיכֶם
 יְכַבְּדוּ אֶתְכֶם? ! מִדּוּעַ תִּצְפּוּ שִׁילְדֵיכֶם יַעֲרִיכוּ וַיִּיקְרוּ
 אֶתְכֶם? ! וּבְשַׁעֲהָ שֶׁהֵם מִתְחַצְּפִים אֲלֵיכֶם, וּפּוֹתְחִים
 פִּיהֶם בְּנִבּוּל וּבְקַלְלָה כְּלַפֵּיכֶם, הַשֵּׁם יִשְׁמֹר, אֵל תִּכּוּ
 אוֹתֶם, אֵל תַּעֲנִישׁוּ אוֹתֶם, אֲלֹא חֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
 וְהִתְעוֹרְרוּ; כִּי הִכַּל בָּא מִחַמַּת עוֹן "כְּבוֹד אָב וָאִם"
 שְׁזוֹלְזָלְתֶם בָּהֶם. וְאִם יֵשׁ לָכֶם אָבָא וְאִמָּא, שְׂיִהְיוּ
 בְּרִיאִים, רְאוּ לְתַקֵּן מַעֲשֵׂיכֶם אֲשֶׁר קִלְקַלְתֶּם, רְאוּ לְמַסֵּר
 נַפְשְׁכֶם פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמְעוֹ, לְלַכֵּת לְבִקְרָם פַּעַם בְּשָׁבוּעַ,
 חֵק וְלֹא יַעֲבֹר. אִם גָּרִים קְרוֹב — צָרִיכִים לְבִקְרָם בְּכָל
 יוֹם, אֲבָל אִם גָּרִים רְחוֹק, וְהָיוֹת שְׂאַתֶּם טְרוּדִים
 בְּפִרְנֹסָה עַל הַמְּחִיָּה וְעַל הַכְּלָפָלָה, וְעִסּוּקִים עִם יְלָדֵיכֶם
 וּמִשְׁפַּחְתְּכֶם, עַל-כָּל-פָּנִים פַּעַם בְּשָׁבוּעַ תִּבּוֹאוּ

להוריתם, ופעם ביום תצלצלו אליהם לדרש בשלומם, ואף שזה קשה מאד, אבל זהו רק קשי היצר, שמקשה עליכם, מסית אתכם לומר: "אין לי פנאי להתקשר להורים" וכו'. לא ולא! כפי שתתנהגו עם הוריתם, כן יתנהגו הילדים אתכם. ועליכם לשוב בתשובה, בני ובנותי היקרים, על פגם "כבוד אב ואם", שהוא חמור עד מאד. עד שחכמינו הקדושים אומרים (ירושלמי פאה א): גדול "כבוד אב ואם", שהעדיפו הקדוש-ברוך-הוא יותר מכבודו, שבכבוד הקדוש-ברוך-הוא נאמר (משלי ג, ט): "כבוד את הוי"ה מהונך", אם יש לך — אתה חיב, ואם לאו — אתה פטור. אבל בכבוד אב ואם נאמר (שמות כ, יב): "כבוד את אביך ואת אמך" ואפלו אתה מחזר על הפתחים. כי בכבוד הורים צריכים הבן והבת למסר את נפשם. והתנא אומר (אבות ה, כו): לפום צערא — אנרא; כפי הצער — השכר; בודאי קשה מאד לקיים מצוה זו, בפרט כשההורים לעת זקנתם, ושואלים אותה שאלה פעם, פעמים, עשר, עשרים וכו', צריכים סבלנות רבה, לענותם בנחת, כאלו שמעו את השאלה בפעם הראשונה, ולא לדבר בעזות ובתקיפות כנגדם, ולומר: "כבר שמעתי ודברתי וכו' וכו'"; כי אדם צריך להזהר עד מאד במצות "כבוד אב ואם", וכשזוכה לכבודם, אזי השכינה שורה בו. על-כן, בני ובנותי היקרים! ראו לעשות כל אשר ביכלתכם, למסר את

נפְשְׁכֶם, פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמְעוֹ, לְעֶזְרֵךְ לְאָב וּלְאִמָּה, לְכַבְדָּם
וּלְיִקְרָם, וּבְזֶה תִזְכּוּ שֶׁהַשְׂכִּינָה תִשָּׂרָה בֵּינֵיכֶם.

ב.

בְּנֵי וּבָנוּתֵי הַיְקָרִים! הַיְסוּד בְּחֲנוּף תּוֹרְנֵי — לְחַנּוּף
אֶת הַיְלָדִים לְכַבּוֹד אָב וָאִמָּה; כִּי כְּשֶׁהַיְלָדִים מְכַבְּדִים אֶת
הוֹרֵיהֶם, אֲזִי נִכְנָסוֹת בָּהֶם מְדוּת טוֹבוֹת, יִרְאֵת שְׂמִים,
אֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. עַל הַבֶּן
וְהַבַּת לִידַע, שְׁצַרְיִכֶם לְפָחוּד מֵהוֹרִים, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהֵם
יְכוּלִים לְהַכּוֹת עַל מַעֲשֵׂה רַע וְכוּ', אֲלֹא מִפְּנֵי שֶׁהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא צִוָּה: "כִּבְדוּ אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ". וּבְכָלֵל אֵין
מִכֵּים יְלָדִים בְּשֵׁם ה' חֲנוּף; כִּי עֲלֵיכֶם לְדַעַת, בְּנֵי וּבָנוּתֵי
הַיְקָרִים! לְהַכּוֹת יְלָדִים זֶה בָּא רַק מִחֲמַת עֲצָבִים, וְאֵין
פוֹעֲלִים כְּלוּם עַל-יְדֵי הַפְּאָה, רַק מְעַצְבָּנִים אוֹתָם יוֹתֵר,
וְהֵם מִתְחַצְּפִים יוֹתֵר. הָעֶקֶר בְּחֲנוּף זֶהוּ רַק הַדְּבָרוֹת
וְהַסְּבָרָה, וְרַק כֶּף יְכוּלִים לְפַעַל אֲצֵלָם. אֲבָל אֵין עוֹד
דָּבָר מִשְׁפִּיעַ וּמְחַנֵּף כְּדָגְמָא אִישִׁית. אִם רוֹצִים לְחַנּוּף
הַיְלָדִים לְכַבּוֹד הוֹרִים, יֵשׁ לְהִרְאוֹתָם דְּגָמָא אִישִׁית. לֹא
יִתְכַן שְׂאֵתָם, בְּנֵי וּבָנוּתֵי הַיְקָרִים, תְּדַבְּרוּ עַל הוֹרֵיכֶם
מֵאַחֲרֵי גִבָּם, תְּתַלּוּצְצוּ מֵהֶם, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְאַחֲרֵי-כֵן
תִּרְצוּ שְׂיִלְדֵיכֶם יְכַבְּדוּ אֶתְכֶם, וְלֹא יְדַבְּרוּ עֲלֵיכֶם, הֲלֹא
הֵם רְאוּ אֲצֵלְכֶם אֶת הַדְּבָר, אֲזִי מְחַקִּים אֶת מַעֲשֵׂיכֶם,

כבוד אב ואם

רנה

ואוי לו לחקוי זה! פי ילדיכם יכולים לחקות טוב יותר מכם. ולכן עליכם לדעת, כי אתם סובלים מילדיכם, מחמת שאינכם מחנכים את עצמכם לכבד את ההורים שלכם. עליכם לזכור, ש"כבוד אב ואם", אפלו גוי מבין, כי כך אומרים חכמינו הקדושים (קדושין לא.): בשעה שאמר הקדוש-ברוך-הוא: "אנכי הוי"ה אלקיך וגו', "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" וגו', אמרו אמות העולם; לכבוד עצמו הוא דורש. כיון שאמר "כבד את אביך ואת אמך", חזרו והודו [ואמרו, ש]טובתנו הוא דורש]. אם הקדוש-ברוך-הוא מגלה 'אני הוי"ה אלקיך', אני אלקים, 'לא יהיה אלהים אחרים על פני', הוא אומר את זאת לטובתנו, שאנחנו נכניס בעצמנו אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות, ואלקות זה הכל. ואם נחדיר בנו גלוי אלקות, ולא נרצה שום דבר רק את הקדוש-ברוך-הוא, אזי נכבד את האב והאם מפני רצונו יתברך, שפך רצה. ואף שזה בא בקשי רב, כי יש אבא שהוא איש קשה, או אמא קשת רוח וכו', עם כל זאת חייבים לבדחם ולשמחם, ליקרם ולכבדם בכל מחיר, לדבר על לבם, לדונם לכף זכות, מה אתם יודעים מה עברו בחייהם?! לעתים אחד ההורים עובר איזו טראומה, שאף אחד לא יתנסה בנסיון זה, אמא אבדה בן, רחמנא לישזבן, זהו כמו שפלוגי אבד עין ואינו רואה, הוא

יוצא מדעתו לגמרי, כן אם שאבדה את בנה, זהו צער
 נורא ואים, שלא נבוא לידי נסיון זה, על-כן אף אם
 היא תקפנית, יש לשמע ולשמע ולשמע את דבריה,
 ולאמרה: "את צודקת", לתת לה את הצדק, להרפין
 ראש, ואחר-כך כשאתם הולכים לביתכם, למשפחתכם,
 אפשר לעשות את הנדרש, אבל בפניה, אף פעם אסור
 לשחק, ולזלזל ולהתמרד נגדה. ואין שיף לומר שאינכם
 יכולים לעמד בנסיון — זהו חלק מהחיים. גם לכם
 יכול לקרות דבר כזה, בר מינן, אז תתחילו להשתנות
 לגמרי, ותתחילו להבינה; כי את ההורים יש לכבד בכל
 מחיר אף שזה קשה מאד, כי אף פעם אי אפשר לדעת
 מה עבר עליהם; כמה קשה עבד האב, כמה נצלו אותו
 והשפילוהו, על-כן הוא עצבני עתה, כמה ימים וילות
 לא ישן מחמת רבוי עבודה?! כמה עלבונות ספג?!
 כמה צחוק עשו ממנו ולעגו לו, כמה עול עשו לו?!
 כמה גנבות וגזלות עשקו ממנו את כספו שעמל ויגע
 עליו ביגיע כפיים?! אזי פלא שהוא עצבני?! כמה
 עלבונות ושפיכות דמים סבלה האמא מכל הכוונים:
 מהמשפחה, מהבעל, מהשכנים, מהילדים, צער עבור,
 צער לדה, צער גדול, או שאר צרות, השם ישמר ויציל,
 אזי פלא שהיא רגזנית וכעסנית?! בני ובנותי היקרים!
 ראו לדון את ההורים לכף זכות, אם הם עצבניים, ראו
 לחזקם, לעודדם ולשמחם, אשר זו המצוה הגדולה

ביותר. אם הייתם יודעים את גדל המצוה שאתם עושים בכבודכם אביכם ואמכם, לא היה חסר יום מבלי שתצלצלו אליהם לשאלם לשלומם, אפלו דקות ספורות: "אבא, מה שלומך?" "אמא, איך את מרגישה?" ואם הם צריכים משהו, הייתם רצים תכף-ומיד ומביאים להם. וכן מובא בזהר הקדוש (ח"א קמו:): מדוע עם ישראל סובלים? פי יעקב אבינו לא היה בבית, ולכן לא היה יכול לכבד את הוריו, ועשו הרשע היה בבית, על-כן היה יכול לכבד את הוריו. לזאת אנו סובלים היום. וחכמינו הקדושים אומרים (בראשית רבה, פרשה סה, סימן טז): אמר רבי שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שמשתי אותו אחד ממאה שמשמש עשו את אביו. עשו בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות, היו לו בגדים מיוחדים, מלבושי כבוד. והזכות הזו עומדת להם עד היום. ואנחנו סובלים רק מחמת שיעקב לא היה יכול לקיים מצות "כבוד אב ואם". לזאת, בני ובנותי היקרים! עלינו למסור נפשנו להתחיל לכבד את הורינו במסירות נפש הכי גדולה, ובזה שנכבדם, הילדים ירפשו דגמא חיה מאתנו, וזהו החנוף הטוב ביותר. מה אנו רואים היום? דור הפקר, דור שהבנים והבנות בועטים בהוריהם, לועגים להם רחמנא לישזבן, בין קם באביו, בת קמה באמה (סנהדרין צז), ואם מנסים ההורים

להעיר, הילדים מתמרדים וכו' וכו'. ואם לא די בזה, הערב רב פתחו קו, בו יכולים הילדים להתלונן על הוריהם. שמו שמים, לאיזה דרדור נדרדרנו. היכן כבוד אב ואם? ובאמת הכל בא מחמת שאנו איננו מכבדים את הורינו, ומזלזלים בהם. ולכן מסרו כחות הטמאה לאמות העולם ולערב-רב, שיחנכו את הילדים להתחצף נגד ההורים, ואוי להורים שיהינו לצעק על הילדים. כל-כף נדרדר העולם עכשו, עד שבזים לאב ולאם, ונותנים צדק לילדים. לזאת עלינו לשוב בתשובה שלמה על כל אשר עשינו עד עתה, שצערנו אגחנו את הורינו, ונבקש מהם סליחה, ונתקן כל אשר יכולים לתקן. הן אמת שעברו שנים רבות מאז שפגמנו בפגם "כבוד אב ואם", אך עלינו ללכת עתה אליהם ולבקש סליחתם, ולעזרם במה שהם צריכים, אפלו עד כדי מסירות נפש, אף שזה בא קשה מאד, עם כל זאת צריכים לשוב בתשובה, פי הנה יום הדין הגדול והנורא בא, ובאילו פנים נבוא לפני מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא, ולבקשו: "אבא שבשמים, תרחם עלי, תן לי חיים". "אבא שבשמים, תן לי בריאות". בשעה שזלזלנו בכבוד אב ואם, והקדוש-ברוך-הוא אומר: "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיה". כיצד, אם-כן, נבוא לבקש ממנו יתברך אריכות ימים ובריאות, בשעה שזלזלנו בכבוד אב ואם?! וכיצד

נבוא בטענות על ילדינו, שאינם מחנכים ומסתובבים
 בחוצות, לא במקומות שרצינו שיהיו, ומתערבים
 בחברה רעה?! לזאת, בני ובנותי היקרים! הבה תהוו
 דגמא חיה לילדיכם. ואם תלכו עתה, ותכבדו את
 הורייכם, תעזרו להם, תשמעו באנחותיהם, תאזינו
 למכאובם, ותשתדלו לעזרם בכל יכלתכם, אף פעם לא
 תדברו מלה נגד כבודם, אזי תהיו בטוחים, שגם
 ילדיכם יעזרו לכם ויכבדוכם, ותזכו לרב נחת מהם. אף
 כל זה תלוי, בני ובנותי היקרים, רק בכם; אם אתם
 רוצים ילדים מחנכים, ילדים שיקבלו חנוף טוב, חנוף
 של אהבה, חנוף של יראת שמים, לפחד מהקדוש-
 ברוך-הוא, חנוף של אמונה ברוחה ומזפכת, עליכם
 להראותם דגמא חיה, שגם אתם אוהבים את הורייכם,
 שגם אתם מפחדים מהם. כי סוף כל סוף אלו הם
 ההורים, ואסור לדבר נגדם, אם ההורים אמרו דבר, הרי
 זה צריך להיות קדוש. אמת, לא עשיתם כזאת עד עתה,
 אבל אצלו יתברך מאד מאד חשובה תשובה, ואם
 תשובו עתה בתשובה על פגם "כבוד אב ואם",
 הקדוש-ברוך-הוא יקבלכם. ועקר החזרה בתשובה —
 שתשנו את מעשיכם הרעים, אם עד כה זלזלתם
 בהורים, התחילו לכבדם ולייקרם, ואז תראו אילו ילדים
 מצלחים ונפלאים יהיו לכם. כי הילדים מחקים את
 התנהגות ההורים, אם הם רואים ששהורים מוסרים

נפֿשם בַּעֲבוּר הוֹרִיָּהֶם, גַּם הֵם מוֹסְרִים נַפְשָׁם בַּעֲבוּר
ההוֹרִים, וְזֶה נִחְקַק בְּטַבְעָם וּבְלִבָּם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! רְאוּ לְמַסֵּר נַפְשְׁכֶם עַל מַצּוֹת "כְּבוֹד אָב וָאִם",
וְאִף שְׂאֲנֵי יוֹדַע שְׂדָבָר זֶה בָּא לָכֶם בְּקִשְׁי רַב, אִף-עַל-
פִּי-כֵן אֲנִי מְאֹד מִבְּקִשְׁכֶם, שְׁתִּישְׁבוּ דַעַתְכֶם כְּרַגַּע
בִּינִיכֶם לְבֵין עֲצַמְכֶם, וְתַחֲשְׁבוּ הֵיטֵב כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים
צַעֲרַתְּם אֶת הַהוֹרִים, עֲשִׂיתֶם מֵהֶם שְׁחוֹק וְלִיצָנוּת,
נִבְלַתְּם פִּיכֶם נִגְדָם, קָלַלְתֶּם אוֹתָם, רַחֲמָנָא לְצַלָן, שְׂזֵהוּ
לְאו חַמּוּר עַד כְּדֵי כָף, שְׁהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמוּ, אֶפְלוּ
לְאַחַר מִיתַתְּם חַיֵּב סְקִילָה. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים
(קְדוּשִׁין לֵאמֹר): מְכַבְּדוּ בְּחַיָּיו מְכַבְּדוּ בְּמוֹתוֹ. "כְּבוֹד אָב
וָאִם" שֵׁיף בְּוִדְאֵי בְּחַיִּים חַיּוֹתָם, שְׂיֵהִיו בְּרִיאִים, אֲשֶׁר
יֵשׁ לְכַבְּדָם בְּכָל עֵת. וְאִף כְּשֶׁנִּסְתַּלְקוּ, גַּם-כֵּן שֵׁיף "כְּבוֹד
אָב וָאִם". וּמוֹבָא בְּזֵהר הַקְדוֹשׁ (זֵהר חֲדָשׁ רוּחַ): כְּשֶׁהֵבֵן
נִכְנַס לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וְאוֹמֵר קְדִישׁ עַל אָבִיו אוֹ אִמוּ, אֵיזָה
נַחַת רוּחַ יֵשׁ לְהוֹרָיו בְּשָׂמִים; כְּשֶׁהָאִשָּׁה הוֹלֶכֶת בְּכֶסֶף
רֹאשׁ וּבְצַנִּיעוֹת, אוֹכֶלֶת רַק כֶּשֶׁר, אֵיזָה נַחַת רוּחַ עוֹשֶׂה
לְהוֹרִים בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. כִּי לְמַעַלָּה הַהוֹרִים שְׂמֵחִים
כְּשִׁילְדֵיהֶם פֹּה לְמַטָּה בְּזֵה הָעוֹלָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר,
בְּדֶרֶךְ הָאֱמוּנָה, בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה. אֵיזוֹ שְׂמֵחָה יֵשׁ לָהֶם בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת, כְּשֶׁהֵבֵן אוֹ הַבַּת בְּזֵה הָעוֹלָם מְשֻׁדְּדִים לְתַת
צְדָקָה לְעֻלּוֹי נְשֻׁמָתָם, אֲשֶׁר מְלִיוּנֵי נְשֻׁמוֹת מְקַנְאִים
בָּהֶם, וְאוֹמְרִים: "אֲשֶׁרִיכֶם וְאֲשֶׁרִי חֲלַקְכֶם, שְׁהַשְׂאֲרַתְּם

בְּזֶה הָעוֹלָם בֵּין אוֹ בֵּת, הַנּוֹתָנִים צְדָקָה לְעֻלּוֹי
 נִשְׁמַתְכֶם". זֶהוּ הַ"כְּבוֹד אָב וָאִם" הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר. עַל-כֵּן
 אִם פָּגְמוּ בְכָבוֹדְךָ, יֵשׁ לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם פְּעֻלוֹת
 לְטוֹבַת נִשְׁמַתְךָ. וְאִין עוֹד דְּבַר גָּדוֹל לַעֲשׂוֹת בְּעִבּוּרְךָ
 יוֹתֵר מִצְדָּקָה וְחֶסֶד, שְׁנוֹתָנִים צְדָקָה לְבֵית-הַכְּנֶסֶת,
 לְנִצְרָכִים וּלְנִזְקָקִים וְכוּ', וְיִהְיֶה שָׁמָּה הוֹלֵךְ תְּמִיד וְחֻקִּי
 לְנִצָּח, לְדוּרֵי דוּרוֹת. עַל-כֵּן אִם פָּגַמְתָּם בְּכָבוֹד הוֹרֵיכֶם,
 וְנִסְתַּלְקוּ כְּבָר מִזֶּה הָעוֹלָם, עֲקַר תְּקוּנְכֶם — שְׁתָּשׁוּבוּ
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִתְחִילוּ לְקַיֵּם מִצְוֹת, וְעַל כָּל מִצְוָה
 תֹּאמְרוּ, שְׂזוּהֵי זְכוּת לְאָבָא וְזְכוּת לְאִמָּא. וּבְזֶה תִתְקַנּוּ
 אֶת אֲשֶׁר קִלְקַלְתֶּם. וְאִם הוֹרֵיכֶם חַיִּים, עַד מֵאָה
 וְעֶשְׂרִים, שְׂיִזְכוּ לְאִרִּיכוּת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, עֲלִיכֶם
 לְהִזְהַר מְאֹד בְּכָבוֹדְךָ, וְאִם הִקְלַתֶּם בָּהֶם וְלֹא כִּפַּדְתֶּם
 אוֹתָם כְּרְאוּי, שׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל כָּף,
 וְלֹא תִהְיוּ תְמַהִים וּמְצֻטְעָרִים אַחֲרֵי-כֵן, לָמָּה יִלְדִינוּ
 גְּדָלִים יִלְדֵי פָּרָא, וְאִין לָנוּ נַחַת מֵהֶם?! וְתֹאכְלוּ אֶת
 הַלֵּב שְׂאִין לָכֶם הַצְּלָחָה עִמָּהֶם, בְּשַׁעֲהָ שְׂאִתֶּם מְקַלִּים
 בְּכָבוֹד הוֹרֵיכֶם. אִף בְּזֶה שְׁתִּזְהָרוּ בְּמִצְוָה יְקָרָה זוֹ, תִּזְכּוּ
 לְחַנּוּף אֶת בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם בְּחֻנוּף טוֹב, וְתִרְווּ מֵהֶם נַחַת,
 בְּרִאוֹתְכֶם אוֹתָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהִירָאָה,
 מִתְנַהֲגִים בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ גְּדוֹל, מְקַיְמִים מִצְוֹת, שׁוֹמְרִים
 שְׁבֵת, אוֹכְלִים כָּשֶׁר, אִיזוּ נַחַת הִיא לְרִאוֹת שְׁהִלְדִים
 אִינֶם מִסְתוֹבְבִים עִם סְמִים, הַשֵּׁם יִשְׁמַר, אוֹ עִם כָּל מִינֵי

פְּסֻלַת הָאֲמוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, כְּפִי שְׁקוּרָה הַיּוֹם, שְׁהָאֵב וְהָאֵם מוֹרְטִים שְׁעֵרוֹת רֵאשָׁם, בְּרֵאוֹתָם אֶת יַלְדֵיהֶם מְדַרְדְּרִים יוֹם יוֹם, וּמְסִתּוֹבְבִים בְּחֶבְרָה שְׁלִילִית, וְאִין יוֹדְעִים הֵיכָן הֵם, חוֹלְף שָׁבוּעַ, חֲדָשׁ, שָׁנָה וְאֶפְלוּ שָׁנִים וְאִין יוֹדְעִים אַיִה נְעֻלְמוּ?! וְהַהוֹרִים בּוֹכִים וּמְבַכִּים יוֹמָם וְלַיְלָה הֵיכָן הֵבֵן אוֹ בַת?! וְכָל זֶה מִחֲמַת שְׁהַהוֹרִים פָּגְמוּ בַּמְצוּהָ שֶׁל "כְּבוֹד אָב וָאֵם". עַל-כֵּן שׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה עַל פָּגַם זֶה, אִם בְּרִצּוֹנְכֶם בְּאִמַת חֲנוּף טוֹב לְיַלְדֵיכֶם, אִם רִצּוֹנְכֶם עֲתָה נַחַת מִיַּלְדֵיכֶם; כִּי כַּמָּה צְעָרְתֶּם אֶת הוֹרֵיכֶם?! כַּמָּה דְמָעוֹת הוֹצֵאתֶם מֵהֶם?! אֲשֶׁר בְּעֵטִין אַתֶּם סוֹבְלִים עֲתָה מִיַּלְדֵיכֶם. וְחֲכַמֵּינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (עֵין מְכִילְתָא יְתֵרוֹ כ): בְּכָל מְקוֹם הַקְּדִים כְּבוֹד אָב לְאֵם, וּבְמְקוֹם אֶחָד כְּתוּב: "אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ" — הַקְּדִים אֶת הָאֵם, אֶלָּא מִגִּיד שְׁשִׁנְיָהּ שְׁקוּלִים, שְׁנִיָּהּ חֲשׁוּבִים — הֵן הָאֵב וְהֵן הָאֵם; עַל-כֵּן תְּדוּנוּ אוֹתָם לְכַף זְכוּת, אִם הֵם רְגֻזָּנִים וְהִכּוּ אֶתְכֶם — תִּמְחַלּוּ לָהֶם, סוּף כָּל סוּף עֲבְרוּ בְּחַיִּים מְצַבִּים קָשִׁים, אֲזִי עֲזְרוּ לָהֶם, סִיעוּ בְיָדָם, וּבְזְכוּת זֶה תִּזְכּוּ שְׁיַלְדֵיכֶם יִהְיוּ מְחַנְכִים בְּחֲנוּף מְצֻלַח מְאֹד, כִּי יִרְאוּ מִכֶּם דְּגַמָּא חַיּוּבִית חֲיָה, וְעַל-יַדֵּי זֶה תִּרְווּ מֵהֶם רַב נַחַת וְאֲשֶׁר.

תם וּנְשָׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

תפלה נוראה על "כבוד אב ואם"

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב, שתזכנו לקיים בשלמות מצות "כבוד אב ואם", ונמסר את נפשנו לכבודם וליקורם ולעשות רצונם, אשר כל רגע ורגע שאנחנו מציתים אותם, אנו מקימים מצות עשה. ולכן עזר לנו להשלים את נפשנו במצות "כבוד אב ואם", שעל-ידי-זה נזכה שיאיר בנו אור שכינת עזך, ונזכה להרגיש תמיד את אמתת מציא אותך. פי כף אמרו חכמינו הקדושים: בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקדוש-ברוך-הוא מעלה אני עליהם כאלו הרתי ביניהם וכבודני. ולכן על-ידי מצות "כבוד אב ואם" ממשיכים את שכינת עזו יתברך עלינו.

אבי שבשמים! פשאנחנו שמים אל לבנו מה עבר על נפשנו, ואיך בלינו את ימינו ושנותינו, ופגמנו בפגם "כבוד אב ואם", נופל

עלינו פחד ויראה, כי לא בַּחֲנָם אֲנַחְנוּ סוֹבְלִים
 סָבֵל גְּדוֹל מִיִּלְדֵינוּ, כִּי גַם אָנוּ זְלוּלֵנוּ יָמִים
 וְשָׁנִים בְּהוֹרֵינוּ, וְכִמָּה וְכִמָּה צִעְרֵנוּ אוֹתָם,
 וְגַרְמָנוּ לָהֶם צֵעַר וְעֲגָמַת נַפֶּשׁ. אוֹי לָנוּ כִּי
 חָטְאנוּ! מִי יִתֵּן רֵאשֵׁנוּ דִמְעָה עַל מַר נַפְשֵׁנוּ
 עַל פָּגַם חָטְאֵינוּ הַמְרָבִים שִׁפְגָמָנוּ בַּפָּגַם כְּבוֹד
 אָב וָאֵם, וְגַרְמָנוּ לָהֶם צֵעַר וְעֲגָמַת נַפֶּשׁ, עַד
 שִׁגְרָמָנוּ לָהֶם שְׂיִזְפוּ וְיִזְיִלוּ דְמָעוֹת בְּעֵטֵינוּ.
 אוֹי לָנוּ כִּי חָטְאנוּ, אוֹי לְנַפְשֵׁנוּ כִּי פָשַׁעְנוּ
 בַּחֲטָא נוֹרָא כְּזֶה שֶׁל זְלוּל הוֹרִים. וְעַכְשָׁו אָנוּ
 סוֹבְלִים מִיִּלְדֵינוּ סָבֵל נוֹרָא, עַד שְׁמָרִים לָנוּ
 הַחַיִּים, מְרַב מְרִירוֹת שֶׁהֵם מְמַרְרִים אֶת חַיֵּינוּ.
 וְקִשָּׁה כַּח הַסָּבֵל, לְסָבֵל כָּל הַסָּבֵל הַנוֹרָא הַזֶּה,
 אוֹי מַה הָיָה לָנוּ! כִּמָּה פְּעָמִים הִתְחַצְפְּנוּ נֶגְדַּ
 אָבִא וָאֵמָא, כִּמָּה פְּעָמִים הִגְבַּחְנוּ קוּלָנוּ
 עֲלֵיהֶם, אֲשֶׁר זָהוּ עוֹן מַר וְחָמוּר מְאֹד מְאֹד.
 אוֹי, אוֹי, אוֹי, אֵיךְ נוֹכַל לְתַקֵּן זֹאת?!

אָבִי שְׁבַשְׁמִים! מְחַל לָנוּ וְכַפֵּר לָנוּ וְסַלַּח לָנוּ
 עַל פָּגַם "כְּבוֹד אָב וָאֵם", כִּי בּוֹדָאִי לֹא
 עֲשִׂינוּ זֹאת מְדַעַת, אֲלָא מְרַב קִטְנוּת וְטַפְשׁוּת

דַּעַתְנוּ, כִּי לֹא יִדְעֵנוּ לְהַעֲרִיף מֵהֶם אָבָא וְאִמָּא,
 וּבִדְאִי לֹא רְצִינוּ לְצַעַר אֹתָם, אֲלֵא הֵינּוּ
 קִטְנֵי הַדַּעַת וְהַשְּׂכַל, וְעַכְשָׁו שְׂרַחֲמַת עָלֵינוּ,
 וְזָכִינוּ בְּעֲצִמְנוּ לְהִיּוֹת אָבָא וְאִמָּא, אָנוּ
 מִתְחִילִים לְהַעֲרִיף אֶת מַעֲלַת "כְּבוֹד אָב וְאִם".
 וְלִכֵּן רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אָבִי שֶׁבְּשָׁמַיִם, רֵאֵה
 שְׂנוּזָפָה לְתַקֵּן אֶת כָּל אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ בְּכְבוֹד אָב
 וְאִם, וְנִזְוָפָה לְתַקֵּן זֹאת בְּחַיִּים חַיּוֹתְנוּ, בְּעוֹדְנוּ
 בְּכַחַנוּ, עַד אֲשֶׁר לֹא יִחְשְׁכוּ לָנוּ יְמֵינוּ
 וְשְׁנוֹתֵינוּ, כִּדִּי שְׁלֵא נִקְבַּל עֲנֵשׁ מִרְ מִיִּלְדֵינוּ,
 רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, מִדָּה כְּנֶגְדַּ מִדָּה.

אָנָּא, יְהוּה אֱלֹהִים, חוּם וְחַמֵּל עָלֵינוּ, וְעֲשֵׂה מַה
 שֶׁתִּעֲשֶׂה, שְׂנוּזָפָה לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ
 בְּכְבוֹד אָב וְאִם, בְּאִפְּן שְׁגָם יִלְדֵינוּ יִכְבְּדוּ
 אֹתְנוּ, וְלֹא יִזְלְזְלוּ וַיִּצַּעְרוּ אֹתְנוּ, וְאִף שְׂאָנוּ
 יוֹדְעִים שְׂמִגִּיעַ לָנוּ כָּל צַעַר וְעַגְמַת נֶפֶשׁ שְׂאָנוּ
 סוֹבְלִים מִיִּלְדֵינוּ, כִּי זִלְזְלוּנוּ בְּכְבוֹד אָב וְאִם,
 עִם כָּל זֹאת אֲתָה אָב הַרְחֵמוּ, וְחַפֵּץ חֶסֶד
 וּמְרֻבָּה לְהִיטִיב, חוּם וְרַחֵם עָלֵינוּ וְתִקְבַּל אֶת
 חֲרָטוֹתֵינוּ וְאֶת תְּשׁוּבָתְנוּ, שְׂאָנוּ מִתְחַרְטִים

וְשָׁבִים בְּתִשְׁבֻּחַה שְׁלֵמָה עַל פְּנֵי כְבוֹד אָב
 וָאֵם, וְתִזְכְּנוּ לִילָדִים טוֹבִים, לִילָדִים קְדוֹשִׁים
 וְטַהוֹרִים, לִילָדִים בְּעֲלֵי מַדוּת טוֹבוֹת,
 הַמְכַבְּדִים הוֹרִים, וְעוֹשִׂים אֶת רְצוֹנָהּ, וְנִזְכָּה
 לְהַמְשִׁיךְ אֶת שְׂכִינַת עֲזָרָה אֶל זֶה הָעוֹלָם,
 וְלִהְיוֹת עֵינַי בְּנַעַם זִיו שְׂכִינַת עֲזָרָה מִעַתָּה וְעַד
 עוֹלָם, אָמֵן סְלֵה!